

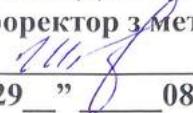
**ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА»**

Факультет суспільних і прикладних наук

Кафедра журналістики, реклами та зв'язків з громадськістю

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з методичної роботи

 Ярослав ШТАНЬКО
“ 29 ” 08 2025 р.

Медіариторика

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Галузь знань:	С Соціальні науки, журналістика та інформація
Спеціальність:	С7 Журналістика
Освітньо-професійна програма: (освітньо-наукова)	“Журналістика та цифрові комунікації”
Освітній рівень:	перший (бакалаврський)
Статус дисципліни:	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання:	українська

**Івано-Франківськ
2025**

РОЗРОБНИК:

доцент

Вікторія БАБЕНКО

ЗАТВЕРДЖЕНО:

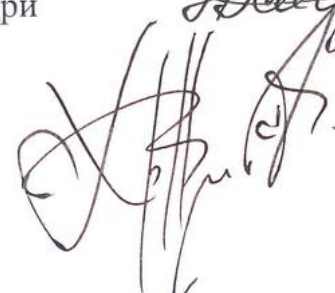
на засіданні кафедри журналістики,
реклами та зв'язків з громадськістю
протокол № 1 від 27.08.2025 р.
т. в. о. завідувача кафедри

Інна ВАРВАРУК

УЗГОДЖЕНО:

Гарант ОП

Христина КУХАРУК

СХВАЛЕНО:

на засіданні Науково-методичної ради, протокол № 1 від 29.08.2025 р.

e-mail	viktoriia.v.babenko@ukd.edu.ua
Номер аудиторії чи кафедри	кафедра журналістики, реклами та зв'язків з громадськістю
Посилання на сайт	<u>Вікторія</u> Бабенко
Сторінка курсу в СДО	медіариторика

ВСТУП

Анотація навчальної дисципліни «Медіариторика»

Мета: говорити переконливо – словом і жестом, опанувати елементи психологічної і риторичної культури, аналізувати визначних промовців, випрацювати свій індивідуальний стиль промовляння і стати обличчям-брендом пропонує курс з «Медіариторики». Тренінги з аудіо- та відеопрактики допоможуть зробити авторську фразу індивідуальною та удосконалити комунікативну майстерність.

Відеозаписи навчать правильно інтонувати й подавати інформацію; жестикулювати, імпровізувати, аргументувати, відповідати на запитання, не хвилюючись. Робота перед камерою дасть змогу навчитися працювати в різних техніках, позбутися страху перед камерою, налагодити зоровий контакт з аудиторією і втримати її увагу.

В межах курсу студенти опановують засади комунікаційної культури та етики взаємодії, ознайомлюються з навиками комунікативного контакту для успішного спілкування. На практичних заняттях виробляють оригінальний ораторський стиль, моделюють комунікативні ситуації, виконують аналіз медійної продукції.

Завдання: ознайомити з риторичними законами текстів та алгоритмами ефективних мовленнєвих комунікацій для вдосконалення професійної культури особистості. Студенти практикуючись, розкривають значення вербальних та невербальних знаків у текстотворчості журналіста, засвоюють основні положення риторичної культури: комунікативні технології, принципи кодування-декодування, закони успішної презентації TEDx, «Я-Ми-Зараз». В межах курсу студенти здобувають основи «комунікативної компетенції», виробляють свідоме ставлення до мовлення, культури, логіки, техніки висловлювання, звертають увагу на риторичні засади сучасних продуктів, вдосконалюючи практичні навики.

Предмет: засоби втілення ідеї, структура, усні виступи.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати:**

- закони риторики – мисленнєво-мовленнєвої діяльності;
- комунікативні технології в практичній роботі;
- основні сугестивні можливості медіапродукції;
- комунікативні засоби персонального бренду;
- головні механізми успішної презентації (вербальні, невербальні, психолінгвістичні).

вміти:

- визначати вдалу структуру усного виступу в стилі TEDx;
- пропонувати актуальні виражальні засоби авторського висловлювання;
- діалектично, логічно мислити, аргументовано відстоювати свою точку зору;

- бачити внутрішню єдність усіх засобів, незалежно від формату матеріалу;
- минати комунікаційні пастки;
- декодувати невербальну мову.

Компетентності та результати навчання, яких набувають здобувачі освіти внаслідок вивчення навчальної дисципліни (шифри та зміст компетентностей та програмних результатів навчання вказано відповідно до ОПП “Реклама та зв’язки з громадськістю” (2024/2025)).

Шифр та назва компетентності	Шифр та назва програмних результатів навчання
ІК Здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі соціальних комунікацій, що передбачає застосування положень і методів соціально-комунікаційних та інших наук і характеризується невизначеністю умов	ПРН2. Застосовувати знання зі сфери предметної спеціалізації для створення інформаційного продукту чи для проведення інформаційної акції.
ЗК1. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.	ПРН4. Виконувати пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел.
ЗК5. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.	ПРН11. Вільно спілкуватися з професійних питань, включаючи усну, письмову та електронну комунікацію, українською мовою.
ЗК11. Здатність спілкуватися державною мовою.	ПРН13. Передбачати реакцію аудиторії на інформаційний продукт чи на інформаційні акції, зважаючи на положення й методи соціально-комунікаційних наук.
ФК3. Здатність створювати медіапродукт.	-

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс	I		
Семестр	I		
Кількість кредитів ЄКТС	3		
Аудиторні навчальні заняття		денна форма	заочна форма
	лекції	14 (в годинах)	2 (в годинах)
	семінари, практичні	28 (в годинах)	6 (в годинах)
Самостійна робота		48 (в годинах)	82 (в годинах)
Форма підсумкового контролю	залік		

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Пререквізити	Постреквізити
Журналістська майстерність	Виробництво аудіо-, відеоконтенту
Сторітелінг	Брендинг
Креативне письмо	

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПЕРЕЛІК ТЕМ ЛЕКЦІЙНОГО МАТЕРІАЛУ

Модуль I. Персональний бренд: як «читати» людину

Тема 1: Персональний бренд (4 год)

- Епоха особистостей
- Як себе позиціонувати
- Інструменти брендингу
- Менеджмент нового покоління
- Формула автентичності

Самостійне вивчення: моніторинг соціальних мереж, робота з джерелами

Тема 2: Я-бренд (4 год)

- Я-можливості та Ми-очікування
- Внутрішній PR. Фірмовий стиль
- VIP-бренд

Самостійне вивчення: моніторинг сторінок людей-брендів

Тема 3: Культура усного виступу (4 год)

- Як говорити, щоб тебе слухали
- Індивідуальний цент голосу
- Сім смертних гріхів спілкування
- Регістр, тембр, просодія, ритм
- Дихаємо правильно
- Гріємо свій голос

Самостійне вивчення: робота з усними вправами

Тема 3: Виступ в форматі TEDx (4 год)

- Емоційність. Новизна. Незабутність
- Магія мови
- Схема виступу
- IV ключові принципи

Самостійне вивчення: перегляд презентації та робота з джерелами

Тема 5: Структура виступу (4 год)

- Карта повідомлень: три кроки
- Непереборна привабливість історії
- Інструменти промови
- Розробка ідеї

Самостійне вивчення: перегляд презентації, відеозаписів та робота з джерелами

Тема 6: Невербальна комунікація (4 год)

- Кінесика. Проксеміка
- «Мова» жестів
- Невербальні особливості комунікації

Самостійне вивчення: перегляд презентації

Тема 7-8: Промова TEDx: запис (4 год)

- Мистецтво публічного виступу
- Комунікаційні пастки

Самостійне вивчення: перегляд презентації та запис виступу на мобільний телефон

Модуль II. Інтерактивність і наратив: технологія та стиль

Тема 9: Я-Ми-Зараз: публічний виступ (4 год)

- Структура
- Метафоричні засоби
- Запис: практикум

Самостійне вивчення: перегляд презентації

Тема 10: Факти когнітивної психології і секрети тексту (4 год)

- Структура тексту: кінематографічність, авторський голос, методи
- Перешкоди як переломні моменти в історії
- Що приваблює в героєві
- Чотири риси героя
-

Самостійне вивчення: перегляд презентації та огляд публікацій

Зміст практичних занять

Тема 2: Людина-бренд: презентація (4 год)

- Індивідуальність
- Майстерність
- Комунікація

Самостійна робота: презентація за критеріями

Тема 3: Виступ в форматі TEDx (4 год)

- Структура виступу
- Ключові підходи
- Особиста історія

Самостійне вивчення: підготовка до виступу

Тема 9: Я-Ми-Зараз: публічний виступ (4 год)

- Структура виступу
- Метафоричні засоби
- Контакт з аудиторією

Самостійне вивчення: підготовка до виступу

Зміст самостійної роботи здобувачів

Розподіл годин, виділених на вивчення дисципліни:

Найменування видів робіт	Розподіл годин за формами навчання	
	денна	заочна
Самостійна робота, год, у т.ч.:	48	82
Опрацювання матеріалу, викладеного на лекціях	10	22
Підготовка до практичних занять та контрольних заходів	10	20
Підготовка до поточного контролю	18	20
Опрацювання матеріалу, винесеного на самостійне вивчення	10	20

ПОЛІТИКА КУРСУ

Коротко, з покликанням на відповідну нормативну базу УКД, висвітлити питання:

1) щодо системи поточного і підсумкового контролю

Організація поточного та підсумкового семестрового контролю знань студентів, проведення практик та атестації, переведення показників академічної успішності за 100-бальною шкалою в систему оцінок за національною шкалою здійснюється згідно з “Положенням про систему поточного і підсумкового контролю, оцінювання знань та визначення рейтингу здобувачів освіти”. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

2) щодо оскарження результатів контрольних заходів

Здобувачі вищої освіти мають право на оскарження оцінки з дисципліни отриманої під час контрольних заходів. Апеляція здійснюється відповідно до «Положення про політику та врегулювання конфліктних ситуацій». Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

3) щодо відпрацювання пропущених занять

Згідно “Положення про організацію освітнього процесу” здобувач допускається до семестрового контролю з конкретної навчальної дисципліни (семестрового екзамену, диференційованого заліку), якщо він виконав усі види робіт, передбачені на семестр навчальним планом та силабусом/робочою програмою навчальної дисципліни, підтвердив опанування на мінімальному рівні результатів навчання (отримав ≥ 35 бали), відпрацював визначені індивідуальним навчальним планом всі лекційні, практичні, семінарські та лабораторні заняття, на яких він був відсутній. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

4) щодо дотримання академічної доброчесності

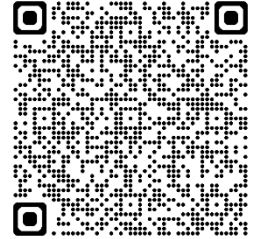
“Положення про академічну доброчесність” закріплює моральні принципи, норми та правила етичної поведінки, позитивного, сприятливого, доброчесного освітнього і наукового середовища, професійної діяльності та професійного спілкування спільноти Університету,

викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

5) щодо використання штучного інтелекту

“Положення про академічну доброчесність” визначає політику щодо використання технічних засобів на основі штучного інтелекту в освітньому процесі. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#). “Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації та фальсифікації академічних творів” містить рекомендації щодо використання в академічних текстах генераторів на основі штучного інтелекту. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

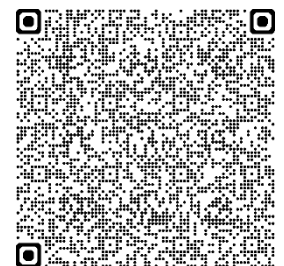
6) щодо використання технічних засобів в аудиторії та правила комунікації

Використання мобільних телефонів, планшетів та інших гаджетів під час лекційних та практичних занять дозволяється виключно у навчальних цілях (для уточнення певних даних, перевірки правопису, отримання довідкової інформації тощо). На гаджетах повинен бути активований режим «без звуку» до початку заняття. Під час занять заборонено надсилання текстових повідомлень, прослуховування музики, перевірка електронної пошти, соціальних мереж тощо, окрім виробничої необхідності. Під час виконання заходів контролю використання гаджетів заборонено (за винятком, коли це передбачено умовами його проведення). У разі порушення цієї заборони результат анулюється без права перескладання.

Комунікація відбувається через електронну пошту і сторінку дисципліни в Moodle.

7) щодо зарахування результатів навчання, здобутих шляхом формальної/інформальної освіти

Процедури визнання результатів навчання, здобутих шляхом формальної/інформальної освіти визначаються «Положенням про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та / або інформальної освіти». Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

Під час вивчення навчальної дисципліни “Радіовиробництво і подкасти” студентам надається можливість перерахування неформальної освіти. До прикладу, із запропонованого переліку можна пройти сертифіковані (безкоштовні) курси на освітніх платформах,

відтак сертифікат, який отримали під час навчання, – є підтвердженням засвоєння студентом окремих тем, що включені у зміст дисципліни.

№ п/ п	Перелік сертифікованих (безкоштовних) онлайн-курсів	Перелік тем, які можуть бути перераховані (за умови наявності сертифіката на ім'я та прізвище студента/студентки)
1.	<u>Інформаційна безпека</u> https://prometheus.org.ua/course/course-v1:Internews+INFOS101+UA_2021_T3	● Модуль 2. Твої обереги: 7 правил, як захиститися від інформаційних вірусів, маніпуляцій та дезінформації ● Модуль 3. Не будь овочем. Як уникнути маніпуляцій Google, YouTube, Telegram і Viber ● Модуль 4. Друзі чи вороги: дезінформація в соціальних мережах Facebook і Twitter ● Модуль 5. Сумнівні джерела. Як перевіряти достовірність інформації, зокрема фото та відеоматеріали ● Модуль 6. Обманули з цифрами: 7 правил, як перевіряти статистичну інформацію ● Модуль 7. Дезінформаційний вірус та інформаційні щеплення. Як маніпулюють темою здоров'я, ліків та вакцин ● Модуль 8. Захисти себе і своїх. Як убезпечити себе й організацію, в якій працюєш ● Модуль 9. Захисти свій пристрій: правила, як убезпечити від проникнення свій гаджет
2.	Доступ до публічної інформації: від А до Я	● Історія становлення інституту доступу до

	https://prometheus.org.ua/course/course-v1:COE+PI101+2017_T1	інформації у світі та міжнародні стандарти. ● Режими доступу до публічної інформації: відкрита інформація. ● Застосування «трискладового тесту». Баланс права на інформацію та права на приватність.
--	---	--

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При вивченні дисципліни застосовується комплекс методів для організації навчання студентів з метою розвитку їх логічного та абстрактного мислення, творчих здібностей, підвищення мотивації до навчання та формування особистості майбутнього фахівця.

Програмний результат навчання	<u>Метод навчання</u>	<u>Метод оцінювання</u>
ПРН2. Застосовувати знання зі сфери предметної спеціалізації для створення інформаційного продукту чи для проведення інформаційної акції.	індуктивний	програмований контроль поточний контроль
ПРН4. Виконувати пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел.	комп'ютерні і мультимедійні методи	програмований контроль
ПРН11. Вільно спілкуватися з професійних питань, включаючи усну, письмову та електронну комунікацію, українською мовою.	творчий	самооцінювання
ПРН13. Передбачати реакцію аудиторії на інформаційний продукт чи на інформаційні акції, зважаючи на положення й методи соціально-комунікаційних наук.	творчий проблемно-пошуковий мозковий штурм рольові і ділові ігри	портфоліо програмований контроль

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Вид	Зміст	% від загальної оцінки	Бал	
			min	max
Поточні контрольні заходи	всього	60	35	60
Підсумкові контрольні заходи	екзамен	40	24	40
Всього:	-	100	60	100

Процедура проведення контрольних заходів, а саме поточного контролю знань протягом семестру та підсумкового семестрового контролю, регулюється «Положенням про систему поточного та підсумкового контролю оцінювання знань та визначення рейтингу студентів».

Фіксація **поточного** контролю здійснюється в “Електронному журналі обліку успішності академічної групи” на підставі чотирибальної шкали – “2”; “3”; “4”; “5”. У разі відсутності студента на занятті виставляється “н”. За результатами поточного контролю у Журналі, автоматично визначається підсумкова оцінка, здійснюється підрахунок пропущених занять.

Критерії оцінювання:

«незадовільно»	володіє навчальним матеріалом на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, що позначаються окремими словами чи реченнями; володіє матеріалом на елементарному рівні засвоєння, викладає його уривчастими реченнями, виявляє здатність висловити думку на елементарному рівні; володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу;
«задовільно»	володіє матеріалом на початковому рівні, значну частину матеріалу відтворює на репродуктивному рівні; володіє матеріалом на рівні, вищому за початковий, здатний за допомогою викладача логічно відтворити значну його частину; може відтворити значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, порівнювати та робити висновки, виправляти допущені помилки;

«добре»	здатний застосовувати вивчений матеріал на рівні стандартних ситуацій, частково контролювати власні навчальні дії, наводити окремі власні приклади на підтвердження певних тверджень: вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати її на практиці, контролювати власну діяльність, виправляти помилки і добирати аргументи на підтвердження певних думок під керівництвом викладача; вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, та вміє застосовувати його на практиці; вільно розв'язує задачі в стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;
«відмінно»	виявляє початкові творчі здібності, самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; знаходить джерела інформації та самостійно використовує їх відповідно до цілей, поставлених викладачем; вільно висловлює власні думки і відчуття, визначає програму особистої пізнавальної діяльності, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особисту позицію щодо них; без допомоги викладача знаходить джерела інформації і використовує одержані відомості відповідно до мети та завдань власної пізнавальної діяльності; використовує набуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях; виявляє особливі творчі здібності, самостійно розвиває власні обдарування і нахили, вміє самостійно здобувати знання.

Розподіл балів, що присвоюються студентам з навчальної дисципліни «Медіариторика», є сумою балів за виконання практичних завдань та самостійну роботу. Впродовж семестру студент отримує – 100 балів під час складання II модулів.

Студент повинен підготувати під час практичних занять низку матеріалів.

Змістовий модуль I. **Персональний бренд: як «читати» людину** передбачає аналіз за інструментами персонального брендингу та запис виступу в стилі TEDx.

Змістовий модуль II. **Інтерактивність і наратив: технологія та стиль** завершується комунікативним аналізом гармонійного та маніпулятивного повідомлення.

Модуль I. Персональний бренд: як «читати» людину (40 балів)

АУДИТОРНА РОБОТА

Аудиторна робота – це активна участь під час практичних заняттях з поточної теми навчальної дисципліни.

Критерії оцінювання (5 балів)

- Використання наукового апарату – 2
- Чітка аргументація – 2
- Висловлення власної позиції до теми – 1

САМОСТІЙНА РОБОТА

Навчальний курс «Медіариторика» передбачає два види самостійної роботи: презентація за інструментами персонального брендингу та запис виступу в стилі TEDx.

Персональний бренд (30 балів)

- Інформативність – 10
- Аналітичний підхід – 10
- Аргументований виклад – 5
- Вчасність виконання – 5

Промова TEDx (35 балів)

Вибір теми

- Архітектоніка матеріалу (спосіб подання, виразність форми, оригінальність стилю, наявність авторського «ходу») – 5
- Новизна – 5
- Чітко сформульована наскрізна тема – 5
- Візуалізація (слайди, несподівані рішення) – 4

Логіка виступу

- Достовірність аргументування, емоційність – 4
- Мова і стиль викладу (влучні фрази, образи, порівняння потрібні для того, щоб залучити увагу глядача) – 4

Робота в кадрі

- Контакт з аудиторією, природність і невимушеність – 4
- Техніка мови – інтонація, дикція, темп, вимова і артикуляція – 4

Модуль II. Інтерактивність і наратив: технологія та стиль (30 балів)

Я-Ми-Зараз (30балів)

- Доречно застосовані категорії аналізу – 6
- Інтерпретація інформації – 6
- Альтернативні погляди – 6
- Креативний підхід – 6
- Презентація – 3
- Вчасність виконання – 3

Усі пропущені заняття, а також негативні оцінки студенти зобов'язані відпрацювати впродовж трьох наступних тижнів. У випадку недотримання цієї норми, замість “н” в журналі буде виставлено “0” (нуль балів), без права перездачі. Відпрацьоване лекційне заняття в електронному журналі позначається літерою «в».

До підсумкового контролю допускаються студенти які за результатами поточного контролю отримали не менше 35 балів. Усі студенти, що отримали 34 балів і менше, не допускаються до складання підсумкового контролю і на підставі укладання додаткового договору, здійснюють повторне вивчення дисципліни впродовж наступного навчального семестру. За результатами підсумкового контролю (диференційований залік/екзамен) студент може отримати 40 балів. Студенти, які під час підсумкового контролю отримали 24 бали і менше, вважаються такими, що не здали екзамен/диференційований залік і повинні йти на перездачу.

Загальна семестрова оцінка з дисципліни, яка виставляється в екзаменаційних відомостях оцінюється в балах (згідно з **Шкалою оцінювання знань за ЄКТС**) і є сумою балів отриманих під час поточного та підсумкового контролю.

Шкала оцінювання знань за ЄКТС:

Оцінка за національною шкалою	Рівень досягнень, %	Шкала ECTS
Національна диференційована шкала		
Відмінно	90 – 100	A
Добре	83 – 89	B
	75 – 82	C
Задовільно	67 – 74	D
	60 – 66	E
Незадовільно	35 – 59	FX
	0 – 34	F

Національна недиференційована шкала		
Зараховано	60 – 100	-
Не зараховано	0 – 59	-

Студенти, які не з'явилися на екзамени без поважних причин, вважаються такими, що одержали незадовільну оцінку.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Андерсон К. Успішні виступи на TED. Рецепти найкращих спікерів / Кріс Андерсон. – Київ: Наш формат, 2016. – 249с.
2. Бацевич Ф. Категорії комунікативної лінгвістики : спроба визначення / Ф. Бацевич // Мовознавство. – 2003. – № 6. – С. 25 – 32.
3. Бацевич Ф. Лінгвістична генетика : проблеми і перспективи / Флорій Бацевич. – Львів: ПАІС, 2005. – 264 с.
4. Бацевич Ф. Основи комунікативної лінгвістики / Флорій Бацевич. – К. : Академія, 2004. – 342 с.
5. Бергер Й. Заразливий. – Київ: Наш формат, 2015. – 232с.
6. Вільям З. Текст-пекс-шмекс. Магія переконливих текстів. – К.: Наш Формат, 2018. – с. 288
7. Домбровський В. Українська стилістика й ритміка. Українська поетика / Володимир Домбровський // Українське літературознавство. – Мюнхен: Український вільний університет, 1993. – Вип.4. – 173с.
8. Кевин К. Невідворотне. 12 технологій, що формують наше майбутнє. – Київ: Наш формат, 2018. – 364с.
9. Коллінз Джим. Величні за власним вибором. – Київ: Наш формат, 2014. – 384с.
10. Пітерс Дж. Слова на вітрі : історія ідеї комунікації / Джон Пітерс; [пер. з англ. А. Іщенко]. – К. : Вид. Дім “КМ Академія”, 2004. – 302 с.
11. Почепцов Г. Теория коммуникации / Георгий Почепцов. – М. : Рефл-бук, К. : Ваклер, 2001. — 656 с.
12. Томпсон Д. Хітмейкери. Наука популярності та змагання за увагу. – К.: Yakaboo Publishing, 2018. – 432с.
13. Трежер Д. Як потрібно говорити, щоб людям хотілося слухати / Джуліан Трежер // https://www.ted.com/talks/julian_treasure
14. Хоменко І. Еристика : [підручник] / Ірина Хоменко. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 280с.